

Θ.Ε. Δετοράνης, Βατόνιν φίλοις. Τα τέλωνα και τα μήκη, τόμο Α' (μη 150 - σελ. Χ),

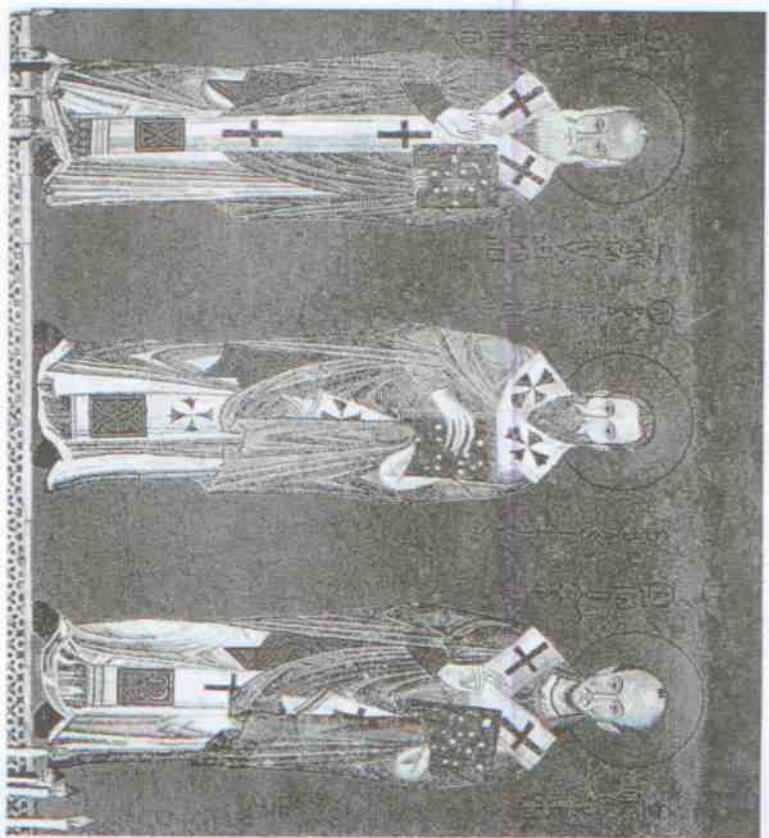
Ηράκλειο Ηράκλειο 1995, 248-255

Ο ΜΕΓΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ
(329/330- 379)

‘Ο Μέγας Βασίλεος, ἐπίσκοπος τῆς καππαδοκῆς Καυσάρειας, εἶναι χρυσαῖα μορφὴ τῆς Ἐκκλησίας. Πλεύρα πρωκτήντρον ἀπὸ τῇ φύσῃ μὲ σπάνες δρεπές, πραγματούσας μὲ τρίποτο μοναδόκό τὸ ιενῶντες του ἕπόρρου τοῦ διατάξιον τῆς θεοφίας καὶ τῆς πράξης. Η γενναία πανεξια, τὴν ὥστα ἀπέκειτο μὲ μακρόζηνες σπουδές στὰ μεγάλα πανεύητρα τῆς ἑποῆς του, τὸν ἀνέδεξε συγγράψεα πονῆς, μέ ἔργα ὑψηλῆς ποιῶντας, ἃξα νὰ ἀντέξουν καὶ στὴν αὐτοτρόπεη κριτική. Βαθύνος θεολόγος, διαχειρίζεται στοὺς ἀγῶνες γὰρ τὴν δογματική θεμελιωση τῆς ὁθοδοξίας, ὅσο καὶ στὴν διοίκηση τῆς μεράλης τοι εξαρετικά προβληματικῆς εκκλησιαστικῆς ἵναρχίας τῆς Καππαδοκίας. Ως ἄρχιστος τῆς δράσης, ἔκαμε πράξη τὴν κριτικανῆ ἀρετὴν τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀλληλεργίας, δημιουργώντας τὸ πρώτο στὴν Ιερουσαλήμ συγκρότημα κακο-

φελῶν ἱερομάρτιου, τὴν σημαστὴν «Βασιλείδα» του.
‘Ο Βασίλεος ὑπῆρξε ὁ πρωτόκολλος γνῶς μακροχειδῶς καὶ διοικητής αιχογένετος τῆς Καππαδοκίας. Ο πατέρες του Βασίλεος καταγόταν ἀπὸ τὸν Πόντο, ὅπου εἶχε μεράλη περιουσία, καὶ ἡ μητέρα του Ἐμμελία (ἢ Ἐμμέλεια) καταγόταν ἀπὸ τὴν Καππαδοκία. Η αἰκονέντα του εγγειοποιεῖ παρόδην Κηφατιανοῦ. Η μητέρα ἦταν χόρη μαρτυρία τῶν διωγμῶν τοῦ Δοκητιανοῦ, ἐνῷ ὁ πατέρας ἤταν γιος τῆς Μακρίνας, που εγγειοποιεῖ κοντά στὸν περίσσορο πέραρχη καὶ ἄρχο Γρηγόριο Νεοκαππαδοκείας. Όμως τὰ πανία τῆς αἰκονέντας, ἔννεα ἥ δεκα, αἱρούμενα στὴν κατὰ Χριστὸν Λοι. Τρεῖς ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς ἔγνων ἐπισκόπους, ἐνῶ μιά ἀπὸ τὰς ἀδελφές, ἡ Μακρίνα, διαχειρίζεται ἀρχιεπιστολὴν μοναχή. Ο Βασίλεος τὴν ἀναρέψει μὲ σεβασμό καὶ στρατή, ἐνῷ ὁ Γρηγόριος ὁ Νίστηρ, νεότερος ἀδελφός του Μ.Βασίλειου, τῆς ἀνέρεστης ἐμπνευσμένο ἔργο του γιὰ τὴν ἀθνασία τῆς ψυχῆς, γνωστό καὶ ὡς Μακρίνεια (Δι. παρασάτω).

Πρῶτος δάσκαλος τοῦ Βασίλειου ὑπῆρξε ὁ πατέρας του, που ἀσκοῦσε τὸ ἔργο τῶν ρητοροδιδασκάλου στὴν Καυσάρεια. Η διεκοπακή ἀνεση τῆς αἰκονέντας ἐπέτρεψε στὸν Βασίλεο νὰ προκρητίσῃ καὶ νὰ ὀλοκληρώσῃ τὶς σπουδές του στὰ ὄντακατότερα κέντρα τῆς ἐποχῆς. Μετὰ τὴν Καυσάρεια σπούδασε στὸ Βυζάντιο, ὅπου πλήθεντα γνώρισε τὸν ἔνυχό μητρογά Λεβίνιο καὶ συνέθρηκε μαζί του μὲ ἀληθινή καὶ συγκατητική φιλία, που δὲν τὴν ἐμπύδειται ἡ διαφορά τῶν θρησκευτικῶν ἀντιδήμων. Ο Βασίλεος συνέκειται καὶ ὀλοκλήρωσε τὶς σπουδές του στὴν Ἀθήνα, που ἔξασθλισσε ἀκίνητον νὰ διατηρεῖ τὴν αὐγῆ τοῦ κτηματοκέντρου τῆς στοιχείας. Ἐδώ παρακολούθησε τὰ μαθήματα δύο ἑπτακονταποστόλων, τῶν ἔμνυκα Πιλέτου καὶ τοῦ γραμματοῦ Προκοπείου. Στὴν

Άθημα συνέντετε και τὸν φῦλο του Γρηγόριο τὸν Νάζανζηρι, ποὺ τὸν εἶχε γραφίσει ψῆφη στὴν Καταρέτα κατὰ τὸ πρώτο στέδνιο τῆς μαθητείας του. Οι δύο αὐδῆς συνέθρηκαν μὲ βοήθη καὶ ἀρρωτη φύλα, που διηρέεται στέδνιον ἀνέρετη σὲ ὅλη τὴ ζωὴ τους. Ο Γρηγόριος ὁ Νάζανζηρης στὰ πονήματα του, ἄλλα προπαντός στὸν Βατταρίου εἰς τὸν Μέγαν Βασιλεῖον, ἀναφέρεται σ' αὐτὸν τὸ φυγεό σύνεδρο μὲ ἐνφράτες ἀποκαλυπτοκές, ἐνῶ ἡ ἀλληλομερία τῶν δύο ἀνδρῶν εἶναι μηρμετο σπάνιον ψῆφος. Συμφορτήτης τῶν δύο ἀνδρῶν στὴν Αθήνα τὴν καὶ ὁ Ιουλιανός, ὁ κατόπιν αὐτοκράτορας (361-363), μὲ τὸν οποῖον ἐπιστρέψας ἀγρότες ὁ Βασιλεὺς.

Μέ βαθά καὶ ὀποκληρομένη πνευματική συγκρότητη (ρηγορακή, φιλοσοφική καὶ ἐπιστημονική) ὁ Βασιλεὺς ἐπιστρέψει στὴν πατρίδα του, περὶ τὸ 356, ὅπου, μὲ σὴν ἀποκρυπτούμενη ἔπαστη, ὑπερφυϊκὸς ἐπίγριμος τῷ περὶ τοὺς λόγους φροντίζει (PG 46, 965C), ἀσκῆσε γὰρ μαρτύριον θάνατον τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ῥιτοροδοτικοῦ. Δεν εἴτε ἀκόμη βατυθεῖται γρατανός καὶ ἡ νοτιὴ επιβίβαση τῶν θυμῶν γραμμάτων απειλούσε νὰ τὸν εκφρέψει. Στὴν κρίσιμη αὐτὴ γὰρ τὴ σταδιοδοτία καὶ τὸν προσανατολισμὸν του κατέπι. Ἡ ἐπίδραση τῆς ἀδελφῆς του Μακρίνας, τοῦ ἦραν ψῆφη μανούτη, στιθήκε ἀπορατικὴ. Ο Βασιλεὺς βαπτίσθηκε καὶ ἀποφάσισε νὰ ἀφοσιωθεῖ στὴν ὑπηρεσία τοῦ Κριτανικοῦ. Ο ὕστος, γράφοντας ἀρχότερα στὸν φῦλο του Ευστάθιον ἐπισκόπο Σεβαστείας, ἔξομολογεῖται: «Ἐγὼ πολὺν χρόνον προσανατόλως τῇ ματατογῆτη, καὶ πάσιν σχέδιον τὴν ἔμποτον νεότητα ἐμφεύγοντας τῇ ματατογῆ, γῆν εἰχον προσθίστριῶν τῇ ἀναλήψῃ τῶν μαθητῶν τῆς πατρὸς τοῦ Θεοῦ μωρούλεως σοριας (δηλ. τῆς θεοφύλετης), ἐπειδὴ ποτὲ, ὥσπερ εἴ μπου διθέος διαναστάτας, ἀπέβλεψε μὲν πρὸς τὸ θαυμαστὸν φῶς τῆς ἀγῆθειας τοῦ Εὐαγγελίου, κατεῖδεν δὲ τὸ ἄκρηστον τῆς σοριας τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰώνος τούτου τῶν καταργουμένων» (Βαττ. 223, τ. III, 10-11, Courtoine).

Ἀργκούς επιστρέψθη τὰ μεγάλα μωνατικά κέντρα τῆς Πλαστικῆς, τῆς Συρίας, τῆς Αγγλίας καὶ τῆς Μεσοποταμίας, γάρ νὰ ἀποκτήσῃτε ἀμέρη διαματικὴ ἐμπειρία τοῦ μωνατημῶν καὶ νὰ γνωρίσει ὄνταςτος λακοτές τῆς ἑτούχης (μεταξύ 357-358). Φανεταὶ δὲτη ἡ ὄργανων αὐτῆς τοῦ ἀνατολικοῦ αστρογραμμοῦ δὲν τὸν ικανοποιήσει ἀπόλυτα. Επειστρέψει στὴν πατρίδα του καὶ ἀποσύρθηκε σὲ ἔνα πατριό κέντρο στὴν Νεκατίδεια τοῦ Πόντου, κοντά στὸν ποταμὸν Ἰρ, γάρ ἀσκητὴν καὶ περισυλλογῆν. Ο ὕστος, προσκαλύπτοντας τὸν φῦλο του Γρηγορίο Νάζανζηρο στὴν λεπή ἥρηγια, παρέζει εἰδυλλακή εἰκόνα τῶν τοπίων (ἐπ. 15, τ. I, 42-45, Courtoine). Εἶδο παρέμενε μάλιστα περιπτοῦ (357-362). Κατὰ διατήματα ἐργοταν κανένα του καὶ ὁ Γρηγόριος ὁ Νάζανζηρης. Μαζὶ φιλοτόνους τὴν θυλακαλία, μάλιστα ἀπὸ τὰ κεφαλαὶ τοῦ Πρηγένη, καὶ σχεδίασεν τὰ Λασητικά, τὰ ὄποια ἐπεξεργάστηκε ἀρχότερα διατάξεις καὶ ἔσπειρε.

Τὸ 370 ὁ Βασιλεὺς προχειρίστηκε ἐπίσκοπος Καταρέτα, παρὰ τὰ ἀρχές ἀντιφρήσεις του. Κατὰ τὸ διατέτημα τῆς δραγματικῆς ἐπικοπείας του ἐπειδεῖται στάσια διοκητικῆς προσόντα καὶ δημοφραγῆς δύναμης ἀπονήθησε. Πρόμαχος τῆς ὄρθοδοξίας ὑπῆρξε, μὲ τὰ συγγράμματα, τὸ κήρυγμα, τὴν ἀληθινότητα καὶ τὶς παρεμβάσεις του ὁ μεγαλύτερος ὑποστηρικτής του Μεγάλου Αθανασίου.

«Πιθαράλεια στάση του ἀπέντεντι στὶς πιέσεις καὶ τὶς ἀπειλές του ἀρεανδρούς αὐτοκράτορα Οιάλη τὸν ἀποδεκνεῖται τὸν πνεῦμα ἐλεύθερο καὶ ἀνέξατο τρόπο. Αντικειόντες μὲ νηραίστητα καὶ μὲ ἀνότερο ψῆφος συκοφαντίες καὶ διστριμίσεις ἐγήθων, ἀλλά καὶ πρώτην φύλων του. Ανεπτυγχέει ἀξιοθεατικὴ φιλοδραστικὴ δραστη, πωὶ ἔμεν παρουσιῶντες στὴν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Κατὰ τὸ φοβερὸν λόγον ποὺ ἔπληξε τὴν Καππαδοκία τὸ 368, ὁ Βασιλεὺς ὀργάνωσε ἕνα πρότυτο γιὰ τὴν ἐποχὴ του πτοχοχροεποτοῦ, ποὺ ἀποτελεῖ τὸν πυρήνα σεριάς εὐχαριῶν θρημάτων στὴν Καταρέτα, γιὰ τὰ δρῶα ὧδετε ὁ ὕστος στὴν ὕπῳ. 94 ἐπιστόλη του πρὸς τὸν καβαρήνητη τῆς Καππαδοκίας Ήδια. Ο Γρηγόριος ὁ Νάζανζηρης ἀποκαλεῖ τὸ συγκροτῆμα τῶν θρημάτων τοῦ Βασιλείου κακοῦν πόλυμ, που τὸ ονομάσαι πρὸς την τοῦ «Βασιλείου», ὁ πτοχῶν ἐστὶν ἐπαγγελτατον καταγόντων ὅποιο Βασιλεῖον καταπευτεῖται, ἀλλ' αὐτὸν προστηγορεῖ τὴν ἀρχὴν ἔδωσε καὶ εἰς τὸν ψῶν ἔξει, ὅποιο γράφει ὁ Λατοροκός Σοκράτης ὁ Σγκαστεύος (6, 64).

«Πιλοκαμένη ὑρέα καὶ ὁ πολυμέτωποι ἀγῶνες του τὸν δύνηραν προάρσος στὸν θίαντο τὴν 1 Ιανουαρίου 379. Η λρυκολογία αὐτὴ ἀμεροσηγήθηκε προσράτος ἀπὸ τὸν P. Maraval, κατὰ τὸν διοτὸν ὁ θίαντος τοῦ Βασιλείου συνέβη τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 377. Η λρυκή του ὡς σήμου τημάται τὴν 1 Ιανουαρίου. Τὸν 11 οὖν ὁ λόγος μετροπολίτης Εὐγάντου Τιούνης ὁ Μαυρόπολες εἰστηγήθηκε τὴν καθιέρωση κονῆς ἐφῆτης τῶν τριῶν μεγάλων ιεραρχῶν, Βασιλεὺου τοῦ Μεγάλου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ Τιούνην τοῦ Χρυσοτόμου στὶς 30 Ιανουαρίου. Η εὐρητὴ αὐτῆς προστάθη εὐρύτερο περιστήρωμα δὲν τὸν ικανοποιήσει ἀπόλυτα. Επειστρέψει στὴν πατρίδα του καὶ ποταμὸν Ἰρ, γάρ ἀσκητὴν καὶ περισυλλογῆν. Εἶδο παρέμενε μάλιστα περιπτοῦ (357-362). Κατὰ διατήματα ἐργοταν κανένα του καὶ ὁ Γρηγόριος ὁ Νάζανζηρης. Μαζὶ φιλοτόνους τὴν θυλακαλία, μάλιστα ἀπὸ τὰ κεφαλαὶ τοῦ Πρηγένη, καὶ σχεδίασεν τὰ Λασητικά, τὰ ὄποια ἐπεξεργάστηκε ἀρχότερα διατάξεις καὶ ἔσπειρε.

α. Δογματικά

Τὰ δογματικά ἔργα τοῦ Βασιλείου περιλαμβάνουν τὴν πολεμική του κατά τῶν αἱρετικῶν καὶ τῆ στήριξη τῶν δογμάτων τῆς ὁρθοδοξίας. Τὰ σημαντικέρητα τῆς κατηγορίας αյτῆς εἶναι τὸ *Katik Eunomiou* (3 βιβλία) καὶ τὸ *Περὶ τοῦ Ἅγιου Πνεύματος* (30 κεφάλαια). Μὲ τὸ πρῶτο ἀνέτρεψε τὶς θέσεις τοῦ ἀριστονομού Εὐνομίου (363- 364), μὲ «ἀριστοτελεῖου ἐμπινεστεος λογικήν» (Π. Χειρότου). Ἐνώ στὸ δεύτερο, ποὺ ἀντιγραφέται γενικοὶ ὡς ἑνὸς ἀπὸ τὰ καλύτερα δογματικὰ δοκίμα τῆς Κριστιανικῆς γραμματείας, καρτοὶ ὄμρηθεοι λογικῆς σκέψης, ἐκθέτει τὶς αἰτίες του γὰ τὴν ὑπόσταση τοῦ Ἅγιου Πνεύματος. Τὸ ἔργο αὐτὸ ἐνέπνευσε λίγο ἀργότερα τὸν Λιβρίου Μεθοδίου στὸ δόμοντεν ἔργο του *De Spiritu Sancto*. «Οποιος παρατηρεῖ ὁ Β. Τατάκης, αὐτὸ δοκίμῳ ὅντε παραγινετά τὸ μέτρο τῆς ἀναπτυξῆς τοῦ Βασιλείου μὲ τὴν οὐρανικὴν φροντίδα, μὲ τὸν Πλάτωνα χωρίς, μὲ τὸν Αριστοτέλη, τὸν στοιχεῖον, καὶ πέρι πάντων τὸν Πλατώνον.

β. Πρακτικά

Στὴν κατηγορία τῶν πρακτικῶν συγγραμμάτων περιλαμβάνονται κυρίως τὰ Ἀσκητικά καὶ ἡ Θεῖα Λειτουργία. Τὸ θεμελίωδες ἀσκητικὸ ἔργο τοῦ Βασιλείου περιλαμβάνεται δύο ἐπὶ μέρους συγγραφές, μὲ τοὺς τίτλους "Ορος κατὰ πλάτος καὶ Ὁρος κατ' ἐπαργύρην. Στὸ πρῶτο ἐκτίθενται τὰ δασκαλά θέματα τῆς ἀσκητικῆς ἀρετῆς, ἐνώ στὸ δεύτερο τὰ προβλήματα τοῦ καθημερινοῦ διου τοῦ κονοδοκοῦ μοναχείου, τοῦ ὅποιου ὁ Βασιλεὺς θεωρεῖται εἰσηγητής καὶ λεορητικός νομοθέτης. Ἀλλα ἔργα τῆς κατηγορίας αὕτης, ὅποιες εἶναι τὰ Περὶ παρθενίας καὶ Περὶ δασκαλίας, δὲν θεωροῦνται γρήγορα.

γ. Ομιλητικά

Τὸ διαδητικό ἔργο τοῦ Βασιλείου εἶναι ἐκτενέστατο καὶ περιλαμβάνει μεγάλη ποικιλία θεμάτων ἐμμηνεύοντων, δογματικῶν, ἥθων, ἐκκομιστικῶν κλπ. Από τις ἐμμηνεύοντες ὄμδεις, οἱ ἔννεα για τὴν ἔξαγγελη δημιουργία τοῦ κόσμου (Εἴς τὴν Εξαγγελίαν) ἀποκαλυπτοῦν τὸν πλάτον καὶ τὸ βάθος τῆς παθείας τοῦ Βασιλείου, μὰ καταλήπτουσα γνῶση τοῦ φυσικοῦ κόσμου καὶ τὸν ἀθρότονον ἐπιτετρόν. Μὲ τὸ ἔργο αὗτό ὁ Βασιλεὺς θεμελίωσε τὴν Κατακυριακή κοινωνία. Από τὶς ἀλλες ἐμμηνεύοντες ὄμδεις τοῦ ἀξιόλογου εἶναι οἱ ὄμδεις στοὺς Ψαλμοὺς τοῦ Δαυΐδ (13 ὄμδεις), ποὺ ἐμπεριέχουν καὶ θεοφόρες γενοτόπερον προβολῆταν τῆς Κριστιανῆς ζωῆς. Η γηρωτὴ τῆς στοχεῖα τῆς κατηγορίας ὑπέρ του Βασιλείου.

Τοῦ πλήθος ὄμδων τοῦ μεγάλου Πατρὸς ἔχουν πρακτικό καὶ ἥθιον πε-

ριγόμενο, ὅποιος Πρὸς τὸν πληυτῶντας. Κατὰ μεθύσιον, Περὶ φθίνον, Κατὰ ὄργησμαν, Εἰς τὸ καθελῷ μου τὰς ἀποθύρας, Οραδαί ῥήθεται ἐν λιμῷ καὶ αὐχεῖνο ἡ.π. Στὴν κατηγορία μάτιν ποτεῖται ισος νὰ κατατρίψῃ καὶ ὁ περιφρός λόγος του Πρὸς τοὺς νεών, ὅποιος ἀν εἰς Ἑλληνικὸν ὀψελῶντο λόγων, τὸ πρῶτο ὀργανωμένο δοκίμο γιὰ τὶς σκέτεις τῆς Κριστιανῆς παθείας μὲ τὰ κείμενα τῆς ἀρχαίας Ἕλληνικῆς γραμματείας, καὶ εἶδος καταστατικοῦ γιατῇ του Κριστιανικοῦ ἀληφωτισμοῦ (Fr. Dölger). Αξιόγονα εἶναι ἔπιπλα τὰ ἀγρολογικὰ του ἔργουμα, ὅποιο στὸν μάρτυρα Γόρδο, στὸν ἄριο Μάρκα καὶ στοὺς ἄγιους Τεσσαράκοντα μαρτύρες. Τὰ κείμενα αὐτά ἀπέκρανται ισχυρῇ ἐπιθετητικῇ στὴ διαμόρφωση τῆς ἀρχολογικῆς ὄμδητικῆς λογοτεχνίας στὸ Βούλγαρο.

χρημάτων, ως εἴ τις πολιτικοῦ λόγου τοὺς αὐτοῦ λόγους παριδέχεται συντρῆται. Βέβη, ἔπειτα τούτους ἐκεκλεψόν, μηδὲ τῶν εἰς τοῦ συγχελούντον νόμου ἄνερος ὑπάρχον, οὐδένες αὐτὸν ἐπέρισται οἷον, οὗτε Πλάτωνος αὐτεῖς Δημοσθένους, οἷς οἱ παλαιοὶ ἐνδιατρίβοντες προστέπονται, εἰς τὸ πολιτικὸν τε καὶ παππυρικὸν ρήτορα γενέθλαι (Β67, κώδ. 141).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ. ΤΕ Χ δ δ σ ε ι ζ - Μ ε η α φ ρ ἀ σ ε ι ζ, Editio princeps 1532 (Βασίλειο). Σιναϊκή ἔκδοση J.Garnier-P.Marin, I-III, Paris 1721-1730 = PG 29-32. BEH 51 κχ.

Κέρκυρα καὶ στελλαὶ μετ. ETHE 1-10 (Π. Χρήστου κ.ἄ.). Μετονομάστηκε: S.Giet, Homélies sur l'Hexamétron, Paris 1949 (SC 26). B. Pruche, Basilie de Césarée, Traité du Saint-Esprit, Paris 1968 [SC 17 bis]. Y. Courtoine, Saint Basile Lettres 1-III, Paris 1957-1966.

F.Boullenger, Saint Basile, Aux jeunes gens, Paris 1935 (1965?). N.Wilson, On Greek Literature, London 1975. U.Neri, Basilio di Cesarea, Opere ascetiche, Torino 1980. W.-D.Hauschild, Basilius von Caesarea, Briefe, Stuttgart 1990. Fr. Xaver Risch, Pseudo-Basilius Adversus Eunomium IV-V. Einführung, Übersetzung und Kommentar, Leiden 1992 [=Vigiliae Christianae Supplements 16]. Ηλέκτρης τῶν ἔκδοσων καὶ μεταφράσεων, μὲν διαλογισμάτων, CPG 2835-3005.

X ειρό ό γρ α φ α : S.Y.Rudberg, Études sur la tradition manuscrite de Saint Basile, Lund 1953. J.Gribomont, Études sur l' histoire du texte de Saint Basile, Scriptorium 8, 1954, 298-304. D.Amand de Mendieta, La tradition manuscrite des œuvres de Saint Basile, RHE 49, 1954, 507-521. M.B.Fohl, I codici Basiliani del fondo del St. Salvatore, Messina, Catalogo della mostra, 1959. E.Amand de Mendieta-St.Y.Rudberg, Basile de Césaré, La tradition manuscrite des œuvres de saint Basile sur l'hexamétron, Berlin 1980. Walter Martin Hayes, The Greek manuscript tradition of <Ps> Basili's Adversus Eunomium, books IV-V, Leiden 1972.

M ε λ ε ι ζ : 'Η σημειώθη μὲν τὸν Basileio γεωργίας ἔτινα ἀπειρον', Περιοδικοὶ στοιχεῖα μόνον θεραπεύοντος διηγεσεύεται. Y.Courtoine, Saint Basile et l' Hellenisme. Étude sur le rencontre de la pensée chrétienne avec la sagesse antique dans l' Hexamétron de Basile le Grand, Paris 1934. K.P.Ménvi, Basileus, Κανόνεις ὁ Μέγας, Buc καὶ ἡγρα. Συγγριμών καὶ διδασκαλία, Athηνα 1975 [=BEH 51, 1 - 182]. Π.Κ.Χρήστου, 'Ο Μέγας Basileos. Βίος καὶ πολετικαὶ συγγράμματα, θεολογικὴ στοιχεῖα, Θεοτακιστικὴ 1978 Γλωσσοκριτική Βασιλείου 271. Ι. Μ.Θεοτακιστική (εζδ.), Basileas, Εἰρηνη τοῦ Ιησοῦ συντάξεων 1979. Ιω. Καλογήρου πόστ 1600 ἐπών τοῦ θαύτου τοῦ M.Basileio, Θεοτακιστή 1979 Meydou Basileio (379-1979), (εζδ.), Τόμος επίπτως Κλεοπότερης θεοτακιστής Meydou Basileio (379-1979), Θεοτακιστή 1981. Ταχαν, Κατατάξια, 65-137. Y. Courtoine, Un témoin de l'Ve siècle oriental: Saint Basile et son temps d'après sa correspondance, Paris 1973. M.A.Orphanos, Creation and Salvation according to St. Basil of Caesarea, Athens 1979. B. Gain, Travaux récents sur Basile de Césarée, Symposium de Toronto, 10-16 juin 1979, Bull. Lit. Ecclés. 84, 1983, 243-255. P. J. Fedwick (εζδ.), Basil of Caesarea: Christian, Humanist and Ascetic. A Sixteenth Hundred Symposium, Toronto 1981. Basilio di Cesarea. La sua età, la sua opera e il basilianismo in Sicilia, I, 1983 (Messina). A. Rauchi-P.Inhof (εζδ.), Basilius, Heiliger der Einen Kirche, München 1981. V. Fr. Kindstrand, Gnomica Basileensis, Uppsala 1991. B. Gain, L'Église de Cappadoce au IVe siècle d'après la correspondance de Basile de Césaré (330-700) Rome 1985. R.C. Greco, Consolation Philosophy, Greek and Christian Paideia in Basil

and the Two Gregories, Philadelphia 1975 [= Patrist. Monograph Ser.3]. Impellizetti, *Litteratura* 108-112, 405-406. Ο M. Basileos καὶ οἱ βασιλεῖς ταῦτα, 'Abūrīx [1979]. Altaner, *Patrologie*, 290-298. Quasten, *Patrology* III, 204-236. Kēratos, *Πατρολογία Δ'*, 1989, 290 - 104. Ηλαζόνοιος, *Πατρολογία B'*, 355-407. R.Pouchet, *Basile le Grand et son univers d'anti d'après sa correspondance*. Une stratégie de communion, Roma 1992 [=Studia Ephemeridis Augustinianum, 36]. M. Girardi, *Basile di Cesarea e il culto dei mariti nel IV secolo*. Scrittura e tradizione, Università di Bari 1990. Τοῦ ίδου, Basilio di Cesarea esegeta dei Proverbi, *Vetera Christianorum* 28, 1991, 25-60. Τοῦ ίδου, Note sul lessico estetico di Basilio di Cesarea, *Vetera Christianorum* 29, 1992, 19-53. ODB 269-270.

KΕΙΜΕΝΑ

1

Ἡ πραγματεία Πρέστος τοῦ νέου, ὅπως ἡ εὖ ἐλληνικῶν ὀρθοδοξίου λόγου, εἶναι ἡ ἀπάντηση τοῦ Βασιλείου στην ἐκπαταύσει την παρεκκλισία τοῦ Λουτροῦ. Μή το ἔργο τούτο, τοῦ ἀναθυμηταν πρὸς νέους συγγενεῖς του, οἱ Βασιλεῖς ζητοῦσσεις τὸ ἔκτασθεν τοῦ περιφράγματος τῆς Βασιληγός καὶ τὰ δύο συντάξεις τῶν δύο κείμενων. Μέ κανεις ὑπερβολὴ, ποὺ ἀπολαμψεις ἀπὸ τῶν ἴστροιν ἀλίστα, οἱ παλαιότεροι θεολόγοι καὶ φιλόλογοι θεοροῦσσαν τὸ ἔργο τοῦ Βασιλείου οὐ τὸ ἀρχαίοτερο σπουδεύτων τοῦ ἀνθρωπομορφοῦ. Οἱ ἀπαντημένες ἔκδοσεις του, τεριστότερες αὖτε εἰσι, στα πρώτα γράμματα της τυπογραφίας, καλλιοὶ καὶ οἱ πόλεις μεταρράπτεις του, αποδικεύουσσα τη σημασία του αἰνιδόντων στὸ ἔργο οἱ παλαιότεροι. Εντούτοις τῷ μήνα τοῦ ἔργου εἶναι σπάσεις δεῖν κατεῖ τὰ πατέα τῶν γραμμάτων νά έναντισθεῖν την σύστα τῆς ὀρθοδοξίας ἀρχαῖς στοιχεῖς. Αναγορεύεται μόνο οὖτις στὸ σώμα τῆς ἀρχαίας γραμμάτων την πρώτη ηράνθιμη για τὴν θεολογικὴν παραδοσίαν την γένους Καραπούτην καὶ γιὰ τὴν γενοκτονίαν την ἀρχαίας πατεταῖς, ἀλλά μόνο οὖς «σπαραγγάτων της ἀρχαίας» (Lemire, *Oikoumeniko*, 47). Αναλογεῖς, ἀλλά περισσότερο ἀλληγορεύοντες, εἶναι καὶ οἱ ἀντίρρες τοῦ Γρηγορίου τοῦ Ναζαρένου.

Οπουδήποτε, οἱ θεοτοκοὶ αἵτιες τῶν πατέων νομιμοτεύουν τὴν διδασκαλία τῶν ἀρχαίων Ελλήνων σημειώσεων στὰ Κρητανικά σχολέαν καὶ συντελοῦν οὐσιαστικά στὴ διδασκαλία τῶν ἀρχαίων γραμμάτων τηρητικῶν ἥργων, μάθον τὸ μέγιστον καὶ τὴν παρεκκλισίαν διεργάζονται στὸ μέλλον ὃς ἵρισμός γαλοῦ για τῶν αἱτιετῶν καὶ παναγιούς γραμμάτων, ποὺ διεπεπονθοῦν μὲν ἐθύμητα τὴν ἀρχαίαν πατεταῖς. Άπο την διπλήν αὐτὴν διδασκαλίαν ἀθηναϊτορίας καὶ ἱερατείας κατέχει τὴν πρώτην διδασκαλίαν περιόδου, κατά τὸ μέτρο που ἐκδηλώνεται στὴν διδασκαλίαν την Βασιλείου καὶ τοῦ Γρηγορίου τοῦ Ναζαρένου.

Πλατήρεσσι ἔτοι ἔνα θαρρακτηριστικό ἀπόσπασμα, στὸ ὄποιο ἐκφέρεται μὲ την πρέσην τοῦ μεγάλου Πατρὸς.

Πηρεῖς, οἱ πατέοι, οὐδὲν εἶναι κρῆταις παντάραται τῶν ἀθηναϊτον διῶν τοῦτον ὑπολαμβάνοντες, οὐδὲ ἀγάθον την ποιητικὴν θλάση, οὐδὲ ὄντακτον, οὐδὲ την συγγένειαν ἡμῖν ἀχρι τοῦτον παρέχεται. Οὐκοῦν οὐ προτόνον περιφένεται, οὐδὲ τὸν σοφάτος, οὐ καλλοῦς, οὐ μετέβολος, οὐ ταχεῖα πάντων ἀθηναϊτον